

โรงเรียนรางวัลพระราชทาน คุณภาพมาตรฐานสู่ความยั่งยืนของชุมชน

ดร.ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ*

พระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่นักเรียนนักศึกษาและผู้แทนสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ณ ศาลาดุสิดาลัย วันจันทร์ที่ 6 สิงหาคม ความว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมือ

อันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนคุณธรรมความประพฤติของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ ผู้มีหน้าที่ให้การศึกษายุคใหม่ทุกระดับจึงมีความรับผิดชอบร่วมกันที่จะต้องสร้างเสริมรากฐาน อันแข็งแรง สมบูรณ์ให้แก่เยาวชน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้ความฉลาด ตลอดจนฝึกฝนอบรมให้รู้จักผิดชอบชั่วดี รู้จักตัดสินใจด้วยเหตุด้วยผลและรู้จักสร้างสรรค์ ตามแนวทางที่สุจริตชอบธรรม ถ้าเยาวชนของเราได้รับการ การศึกษา อบรมอย่างครบถ้วนเหมาะสมในทุกๆ ด้าน

ดังนี้ ก็เชื่อได้ว่าแต่ละคนจะเจริญเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญ ในการดำรงรักษาและพัฒนาประเทศชาติของเราให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

โรงเรียนรางวัลพระราชทานเป็นโครงการหนึ่งที่เกิดจากพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชที่มีต่อเยาวชนไทย ในการที่จะเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่เด็กและสถานศึกษา ให้เกิดความมุ่งมั่น และพากเพียรประกอบกรรมดีโดยสม่ำเสมอ โดยมีพระราชดำริที่จะพระราชทานรางวัลให้แก่เด็กและผู้บริหารสถานศึกษาที่ประกอบกรรมดีเหล่านั้นโดยที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับพระราชปรารภมาพิจารณาและดำเนินการด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น โดยได้มอบหมายให้กรมวิชาการร่วมกับกรมต้นสังกัดของสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา และสถานศึกษา เพื่อเข้ารับรางวัลพระราชทาน ในปีการศึกษา 2507 ได้เพิ่มหลักเกณฑ์รางวัลสำหรับระดับประถมศึกษาขึ้น เพิ่มรางวัลชมเชย 12 รางวัล พระราชทานแก่นักเรียนประถมศึกษาในภาคการศึกษาทั้ง 11 ภาค ภาคละ 1 คน และเพิ่มรางวัลเป็นโล่สำหรับพระราชทานแก่โรงเรียนที่ได้รับรางวัลติดต่อกันถึง 3 ปี ด้วยพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็น อย่างยิ่ง ทรงเล็งเห็นประโยชน์ในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ที่มีฐานะยากเพียรกระทำดี ดังนั้น แม้พระราชภารกิจในด้านอื่นจะมากขึ้นโดยลำดับ จนมีโอกาสจะปลื้มเวลามาพระราชทานรางวัลได้ก็ไม่ได้ทรงมอบพระราชภารกิจนี้แก่สมเด็จพระเทพ

* ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านนาแก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

รัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารีปฏิบัติสืบมาตั้งแต่ พ.ศ. 2527 จวบจนปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานกำหนดคุณสมบัติของสถานศึกษาที่มีสิทธิ์เข้ารับการประเมินและคัดเลือกเพื่อรับรางวัลพระราชทานโดย
สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพใน 6 ด้านต่อไปนี้คือ 1) ด้านคุณภาพนักเรียน 2) ด้านการ
บริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) ด้านการบริหารการจัดการ 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา กับ
ผู้ปกครองและชุมชน 5) ด้านบุคลากรและการบริหารงานบุคลากร และ 6) ด้านความดีเด่นของสถานศึกษา

โรงเรียนบ้านนาแก เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน 3 ครั้งต่อเนื่องกัน ประเภทเดียวกัน
และขนาดสถานศึกษาเดียวกัน ภายในระยะเวลา 10 ปีคือ ปีการศึกษา 2554, 2550 และ 2546 จนส่งผลให้โรงเรียน
ได้รับโล่ทองคำโรงเรียนรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยเป็นไปตามของระเบียบและประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยรางวัล
พระราชทานแก่นักเรียน นักศึกษาและสถานศึกษา พุทธศักราช 2547 ซึ่งมีทั้งหมด 3 หมวด โดยหมวด 2 ข้อ 12
ได้กำหนดไว้ว่าสถานศึกษาที่เข้ารับการประเมินและคัดเลือก จะต้องเป็นสถานศึกษาที่ไม่เคยได้รับรางวัลพระราชทาน
หรือเคยได้รับรางวัลพระราชทานก่อนปีการศึกษาที่มีการประเมินเว้นช่วงระยะเวลา 3 ปีการศึกษา จึงจะมีสิทธิ์ส่งเข้า
รับการประเมิน จากระเบียบของศึกษาธิการดังกล่าว ดังนั้นโรงเรียนบ้านนาแกจึงต้องเว้นช่วงระยะเวลาของการรับ
การประเมินในแต่ละครั้ง 3 ปีการศึกษา และได้ดำเนินการจัดการศึกษาจนได้มาตรฐานและมีคุณภาพอย่างยั่งยืน
ตลอดระยะเวลาต่อเนื่องกัน 10 ปี ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งจากผลการจัดการศึกษาจนได้มาตรฐานและมีคุณภาพผลงาน อย่าง
ต่อเนื่องยั่งยืนดังกล่าว ทำให้โรงเรียนบ้านนาแกได้รับโล่รางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก
ซึ่งถือว่าเป็นรางวัลแห่งความปลาบปลื้มปิติ และภาคภูมิใจยิ่งที่ประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลพระราชทาน
อันสูงเกียรตินี้ ถือเป็นเกียรติยศของสถานศึกษาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้บริหารคณะครู นักเรียน คณะกรรมการ
สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่ได้พัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องด้วย
ความมุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละและตั้งใจจริง ทำให้สถานศึกษาสามารถบริหารและจัดการศึกษาได้มาตรฐานและมี
คุณภาพได้รับโล่รางวัลพระราชทาน ถือเป็นรางวัลสูงสุดที่ทรงคุณค่าและเกียรติประวัติอย่างยิ่งของสถานศึกษา

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทั้ง 6
ด้าน จนทำให้เป็นโรงเรียนรางวัลพระราชทาน คุณภาพ
มาตรฐานสู่ความยั่งยืนของชุมชน ได้ใช้รูปแบบการดำเนินการ
แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) คือ
1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติตามแผน (Acting)
3) การสังเกตการณ์ (Observing) และ 4) การสะท้อนกลับ
(Reflecting) โดยร่วมวางแผน ร่วมคิดร่วมทำ กับผู้มีส่วนร่วมทุก
ฝ่าย จากการดำเนินงานของโรงเรียน พบว่าในการดำเนินงานให้
เป็นโรงเรียนรางวัลพระราชทาน คุณภาพมาตรฐานสู่ความยั่งยืน
ของชุมชน ได้นั้น ประกอบด้วย

1. การมีองค์ประกอบ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ของการเป็นโรงเรียนรางวัลพระราชทาน ทั้ง 6 ด้าน
ประกอบด้วย **ด้านที่ 1 คุณภาพนักเรียน** ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ 1) นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ 1) นักเรียนมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ 3) นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรงจิตใจแจ่มใส และมี
สุนทรียภาพด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา กิจกรรมประกอบด้วย 1) คนดี ศรีนาแก 2) การยกระดับผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน 3) กิจกรรมชัชชทายสพายชีวี 4) ชุมมุนดนตรีพื้นเมือง นาฏศิลป์ **ด้านที่ 2 การบริหารหลักสูตร**

และงานวิชาการ ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ 1) หลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ 3) ระบบการวัดและประเมินผลการเรียน 4) การผลิต การใช้ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 5) การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน 6) แหล่งการเรียนรู้ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การประกันคุณภาพภายใน

3) การนิเทศภายใน **ด้านที่ 3 การบริหารการจัดการ** ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ 1) ระบบข้อมูลและสารสนเทศ 2) คุณภาพของสถานศึกษา 3) การบริหารงบประมาณและการบริการ 4) งานอาคารสถานที่ กิจกรรมประกอบด้วย 1) การระดมทรัพยากร 2) โรงเรียนสวยด้วยมือเรา **ด้านที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง**

และชุมชน ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการจัดการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาต่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน กิจกรรมประกอบด้วย 1) สนทนาศิษย์ลูก 2) กิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน **ด้านที่ 5 บุคลากรและการบริหารงานบุคลากร** ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ 1) คุณลักษณะของผู้บริหาร

2) คุณลักษณะของครู 3) คุณลักษณะของบุคลากรสนับสนุน 4) การบริหารงานบุคลากร กิจกรรมประกอบด้วย 1) ครอบครัวของเรา 2) กิจกรรมการการอบรม การพัฒนา และ **ด้านที่ 6 ความดีเด่นของสถานศึกษา** ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ 1) โครงการ/กิจกรรม ดีเด่นของสถานศึกษา 2) ผลงานจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมดีเด่น

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการดำเนินงานโรงเรียนรางวัลพระราชทาน คุณภาพมาตรฐานสู่ความยั่งยืนของชุมชน โดยโรงเรียนได้นำ

อัตลักษณ์ของสถานศึกษาคือ การมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบเชื่อมโยงการเป็นองค์ประกอบด้านความยั่งยืน

ของชุมชน ทั้ง 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยการมีส่วนร่วม ปัจจัย

กระบวนการ และปัจจัยกิจกรรม ซึ่งผลจากการดำเนินงานพบว่า 1) **ปัจจัยการมีส่วนร่วม** มีดังนี้คือ (1) ด้านโรงเรียน

ได้แก่ ด้านครู ด้านผู้ปกครอง (2) ด้านชุมชน ได้แก่ ผู้นำ

ชุมชน คนในชุมชน 2) **ปัจจัยกระบวนการ** คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ตามแผน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

3) **ปัจจัยกิจกรรม** คือ การมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร

ระหว่างบ้านกับโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการอาสาสมัคร การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การร่วมมือกับชุมชน จากการ

ดำเนินงานครั้งนี้ ได้เกิดองค์ความรู้ในการบริหารงานที่ทำให้ประสบผลสำเร็จของการดำเนินงานเป็นโรงเรียนรางวัล

พระราชทาน คุณภาพมาตรฐานสู่ความยั่งยืนของชุมชน โดยได้ องค์ความรู้ที่เป็นรูปแบบการดำเนินงานคือ รูปแบบกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ NAKAE : PIE Model ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ค่านิยม 5 ประการของโรงเรียน NAKAE ประกอบด้วย N = Nice ความดี A = Ability ความสามารถ K = Knowledge ความรู้ A = Appreciate ความชื่นชม E = Excellenceความเป็นเลิศ

2.2 PIE Model ประกอบด้วย

2.2.1 P : Strategic Planning กลยุทธ์การวางแผน ประกอบด้วย SWOT (วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค) Vision (วิสัยทัศน์) Mission (พันธกิจ) Goal (เป้าหมาย เป้าประสงค์) Objective (วัตถุประสงค์) Strategic (ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์) Plan / Project (การวางแผน โครงการ)

2.2.2 I: Strategic Implementation กลยุทธ์การใช้เทคนิควิธีการเครื่องมือ ประกอบด้วย SBM (โรงเรียนเป็นฐาน) Sufficiency Economy (หลักเศรษฐกิจพอเพียง) Good Governance (ธรรมาภิบาล) Participation (มีส่วนร่วม) Team(ทำงานเป็นทีม) Leadership (ภาวะผู้นำ)

2.2.3 E : Strategic Control And Evaluation กลยุทธ์การติดตามงานและการประเมิน ผลงาน โครงการ กิจกรรม โดยใช้วงจรเดมมิ่ง Deming (P-D-C-A) ประกอบด้วย P (Plan): การวางแผน D (Do) การดำเนินงาน C : (Check) การตรวจสอบ และ A : (Action) การพัฒนาปรับปรุงงานโครงการ

ซึ่งกระบวนการดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน ของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน คือ ด้านที่ 1 คุณภาพนักเรียน ด้านที่ 2 การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ด้านที่ 3 การบริหารการจัดการ ด้านที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน ด้านที่ 5 บุคลากรและการบริหารงานบุคลากร และด้านที่ 6 ความดีเด่นของสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้นำชุมชน และคนในชุมชน ร่วมมือกันในการขับเคลื่อนในทุกกิจกรรมและโครงการที่ทำให้ประสบผลสำเร็จเกิดความเข้มแข็ง และยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กษม โสมศรีแพง. (2554). *การพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจการบริหารวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิธาน พิณฑอง. (2547). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ระพีพรรณ ร้อยพิลา. (2553). *การพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการประชาสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ. (2553). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). *รายงานการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แผนพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก*. กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนานโยบายสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2556). *โครงการวิจัยเพื่อกำหนดอนาคตโรงเรียนขนาดเล็กของประเทศไทย :โครงการย่อยที่ 4 ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง. (2549). *คู่มือการพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบ*. ศูนย์ปฏิบัติการปรับปรุงประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก อ่างทอง : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง.